

અષાઠ વદ ૧૫, સોમવાર, તા. ૨૩-૭-૧૯૭૯
ગાથા-૩૦૮-૩૧૧, પ્રવચન - ૩

ક્રમબદ્ધ કહા... દરેક દ્રવ્યકી પર્યાય ક્રમસર-એક પીછે એક.. એક પીછે એક હોનેવાલી હોગી. શાસ્ત્રમે ઈતના આયા હૈ કિ ક્રમરૂપ અને અક્રમરૂપ—પર્યાય દો પ્રકારકી હૈ. ઉટવીં ગાથા. ઉટ. એક... એક લેના હૈ. **અહમ્ એકો...** વહાં લિયા હૈ ક્રમરૂપ ને અક્રમરૂપ—દોનોં હી પર્યાયસે ભિન્ન આત્મા હૈ. તો યે અક્રમ ક્યા હૈ? યે અક્રમ (યાની) યે ક્રમબદ્ધકો છોડકર અક્રમ (હોતી હૈ)—ઐસા નહીં. એક સમયમે ગતિ આદિ હોતી હૈ વો એક પીછે એક હોતી હૈ (ઈસલિયે) ક્રમ કહનેમે આતા હૈ ઔર એક હી સમયમે યોગ, રાગ, લેશ્યાદિ (પર્યાય) હોતી હૈ ઉસકો અક્રમ કહનેમે આયા હૈ. હોતી હૈ તો ક્રમબદ્ધ, પણ એક સાથમે યોગ, લેશ્યા, રાગાદિ હોતા હૈ પર્યાયમે, ઉસે અક્રમ કહા. અક્રમકા અર્થ એક સાથ બહોત પર્યાય હૈં. અને ક્રમ(કા અર્થ)—એક સમયમે ગતિ હૈ તો દૂસરે સમયમે વહી ગતિ (પર્યાય) નહીં, તો યે ક્રમ(રૂપ) હૈ. ગતિમે ક્રમ હૈ ને જોગ ને લેશ્યા, રાગ અક્રમ હૈં અર્થાત્ એક સાથ હૈ. હૈ તો ક્રમબદ્ધ.

ઉટ ગાથામે **એકો...** જહાં લિયા ન. **અહમ્ એકો...** લિયા હૈ વહાં. મૈ.. ક્રમરૂપ ને અક્રમરૂપ પ્રવર્તમાન ભાવસે ભિન્ન મૈ હૂં. આહાહા! મૈ એકરૂપ શુદ્ધ ચિદાનંદ હૂં. ક્રમરૂપ ને અક્રમરૂપસે મૈ ભિન્ન હૂં. ક્રમ-અક્રમ હૈં યે વ્યવહારિકભાવ હૈં. ઉટ ગાથામે 'એક'કી વ્યાખ્યા. દૂસરી જગહ આતા હૈ તત્ત્વાર્થ રાજવાર્તિકમે. પણ યે ક્રમ-અક્રમ પર્યાયકી બાત હૈ. બાકી ક્રમ ઔર અક્રમ દૂસરી રીતસે લેં તો, ગુણ હૈ વો અક્રમ હૈ ઔર પર્યાય હૈ યે ક્રમ હૈ. સમજમે આયા? જો ઉટ ગાથામે વો લેના નહીં અને યહાં ભી વો લેના નહીં. આહાહા! હૈ પંડિતજી? ક્રમ-અક્રમ. અપની પર્યાયમે ક્રમસે એક સમયમે એક ગતિ હોતી હૈ, દૂસરી નહીં, તો ઈસે ક્રમ કહનેમે આતા હૈ. હૈ તો પર્યાય. ઔર એક સમયમે.. રાગ, યોગ, લેશ્યાદિ એક સમયમે સાથમે હૈં. હૈ તો પર્યાય, હૈ તો ક્રમબદ્ધ. આહાહા! પણ એકસાથ હોનેસે અક્રમ કહનેમે આયા હૈ.

તો કોઈ દલીલ કરતા હૈ કિ દેખો! અક્રમમે ક્રમ લિખા હૈ. યે તત્ત્વાર્થ રાજવાર્તિકમે હૈ. અક્રમ.. અક્રમ.. પણ યે તો દૂસરી બાત હૈ. પર્યાયમે એકસાથ જોગ, લેશ્યાદિ હો તો ઉસકો અક્રમ કહતે હૈ અથવા... યહાં ઉટ (ગાથાવાલી અપેક્ષા) નહીં, પણ બીજે ઠેકાણે આવે છે કે ગુણ અક્રમ હૈ ઔર પર્યાય ક્રમ હૈ. ગુણ સહવર્તી હૈં (અર્થાત્) એક સાથ અનંત હૈં. તો 'એક સાથમે' (કા અર્થ) દ્રવ્યકે સાથ હૈં ઐસા નહીં. ક્યા કહા? આત્મામે ગુણ અક્રમ હૈં—સહવર્તી હૈં—એક સાથ હૈં. તો એક સાથ ગુણ હૈં વહ દ્રવ્યકે એક સાથ હૈં માટે (સહવર્તી કહા—ઐસા) નહીં, પણ ગુણ એક સાથ અનંત હૈં માટે સહવર્તી કહનેમે આયા હૈ. સમજમે આયા? સૂક્ષ્મ બાત હૈ ભાઈ! ભગવાનકા માર્ગ બહોત સૂક્ષ્મ હૈ. ક્યા કહા?

કિ જો ગુણ હૈં... ભગવાન આત્મા એકરૂપ દ્રવ્ય હૈ ઔર ગુણ અનંત હૈં. ગુણ એકસાથ—સહવર્તી હૈ, સહવર્તી નામ સાથમે વર્ત રહે હૈં. સહવર્તી નામ દ્રવ્યકે સાથ ગુણ હૈં ઈસલિયે

સહવર્તી કહા એસા નહીં. દ્રવ્યકે સાથ તો પર્યાય ભી હૈ. (શ્રોતા : અનંત ગુણ એક સાથ હૈં). અનંત ગુણ સાથમે હૈં અને પર્યાય એક સાથમે નહીં—યે સિદ્ધ કરના હૈ. કમબદ્ધ સિદ્ધ કરના હૈ ન? ગુણ હૈ.... સમજમે આતા હૈ? સૂક્ષ્મ હૈ ભગવાન! માર્ગ તો અંતરની ઝીણી વાત છે ભાઈ! આહાહા! વીતરાગ પરમાત્મા.... યહાં કહતે હૈં.... ૩૮મે ગુરુને સમજાયા.. ગુરુને સમજાયા શિષ્યકો, એસા પાઠ હૈ. તો શિષ્યકો સમજાયા તો યે સમજાયા. પ્રભુ! એકવાર સુન લે! તેરી પર્યાયમે અકમ-કમ દોનો ડી હૈં. દોનોકા અર્થ – કમસર પર્યાય હૈ, એક ગતિ હૈ તબ દૂસરી ગતિ નહીં વો કમ અને એક સાથમે રાગ, યોગ, લેશ્યા માટે અકમ હૈ. પર્યાય કમવર્તીસે છૂટકર અકમ હો જાતી હૈ એસા નહીં. એક સાથ રહતી હૈ માટે અકમ કહનેમે આયા હૈ. અને ગુણકો ભી અકમ કહનેમે આયા હૈ. ભગવાન આત્મા ગુણ અને પર્યાયકે ભેદસે ભી રહિત હૈ. આહાહા!

પૂર્ણાનંદકા નાથ પ્રભુ એકસ્વરૂપસે બિરાજમાન હૈ, ઉસકી દ્રષ્ટિ કરના ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન હૈ, ઉસકા નામ પ્રથમ ધર્મકી સીઠી હૈ. આહાહા! તો ઉસમે ગુણકો સહવર્તી કહા (ક્યોંકિ) ગુણ એક સાથ રહતે હૈં. પર્યાય એક સાથ નહીં રહતી. વહાં ઇતના કમવર્તી કહા. યહાં જરી કમબદ્ધ કહા. નિશ્ચયસે કમમે એક પીછે એક પર્યાય હોનેવાલી હૈ વહ હોગી. આગે-પીછે પર્યાય દ્રવ્યમે હોગી એસા નહીં. દરેક દ્રવ્યમે પર્યાયકી વ્યવસ્થિત વ્યવસ્થા હૈ. વ્યવસ્થા નામ વિશેષ અવસ્થા. ઉસ ઉસ સમયમે વો પર્યાય અપનેસે વ્યવસ્થિત હૈ. દૂસરા કોઈ પર્યાયકો કરે અથવા યે પર્યાયકો ફેરફાર કરે—એસા નહીં. દૂસરી બાત. જરીક ખ્યાલમે આવી બાત.

એક આત્મામે ૪૭ શક્તિયાં—ગુણ લિયે હૈં. હૈં અનંત, (પણ) ૪૭કા નામ યહાં લિયા. ૪૭ શક્તિમે એક એસા ભાવ નામકા ગુણ હૈ. ભાવ નામકા ગુણ હૈ યે ગુણકા સ્વરૂપ ક્યા? સૂક્ષ્મ હૈ ભગવાન! કોઈ ભી પર્યાય જો સમયમે હોનેવાલી (હૈ વો) હોગી યે ભાવગુણકા કાર્ય હૈ. સમજમે આયા? જો સમયમે જો પર્યાય હોગી યે ભાવગુણકા કાર્ય હૈ. ભાવગુણકે કારણસે પર્યાય જો સમયમે ભવન—હોતી હૈ વો ભાવગુણકે કારણસે હૈ, આગે-પીછે નહીં. એક વાત. દૂસરી બાત. ભાવગુણ હૈ ઉસકા અપને અનંત ગુણમે રૂપ હૈ. તો ભાવગુણ (હૈ તો) ઉસમે વર્તમાન પર્યાય હોનેવાલી હોગી વો ભાવગુણકે કારણસે (હોગી). એસે અનંત ગુણમે ભી ભાવગુણકા રૂપ હૈ. તો અનંત ગુણમે ભાવગુણકે કારણ.... આહાહા! સમજાય છે ભાઈ? સૂક્ષ્મ હૈ ભગવાન! આ કમબદ્ધ તો સૂક્ષ્મ છે. અભી પંડિતજીને ઉસકા સ્પષ્ટીકરણ ક્રિયા. હમારે તો ચલતી હૈ ૭૨કી સાલસે. કમબદ્ધમે સમજે? કહા થા ન કલ? કિ કેવલીને દેખા (એસા) હોગા. બાત તો સચ્ચી એસી ડી હૈ. જો સમયમે જો પર્યાય હોગી, પણ કેવલીને દેખા એસા હોગા એસા પરસે લેતે હૈં ઉસકો છોડ દે. સમજમે આયા?

દ્રવ્યકી પર્યાય જબ હોનેવાલી હૈ તબ હોગી યે દ્રવ્યકા સ્વભાવ હૈ. યે દ્રવ્યમે ભાવ નામકા એક ગુણ હૈ કિ જિસકે કારણસે જો સમયમે જો પર્યાય હોનેવાલી હૈ વો ભાવગુણસે હોતી હૈ. અને યે પર્યાય (વ્યય હોકર) દૂસરી હોતી હૈ તો ઉસમે એક ભાવ-અભાવ નામકા ગુણ હૈ. ભગવાન આત્મામે ભાવ-અભાવ નામકા એક ગુણ હૈ. ઝીણી વાત છે પ્રભુ! આહાહા! અનંત

ગુણકી પર્યાય જો વર્તમાનમેં હૈ વો હોનેવાલી હૈ વહી હૈ, પણ વો ભાવકા અભાવ... ભાવકા અભાવ નામ વર્તમાનમેં હૈ ઉસકા અભાવ (હોના) ઐસા એક ગુણ હૈ. (ઔર અભાવ-ભાવ) ગુણકે કારણસે જો વર્તમાનમેં પર્યાય-ભાવ નહીં ઉસકા-અભાવકા ભાવ વો કરના નહીં પડે. મૈં કરું ઐસા વિકલ્પ (કરના) નહીં (પડે). આહાહા! સમજમેં આયા? થોડું સૂક્ષ્મ છે.

યહાં તો ક્રમબદ્ધ આયા, પણ દૂસરી જગહ ક્રમ-અક્રમ (ઐસા ભી) હૈ, પણ યે ક્રમ-અક્રમ પર્યાયકી બાત હૈ. યે ક્રમમેં એક પીછે-પીછે હોગી (ઔર) અક્રમ (ભી) હોગી—ઐસા નહીં. પર્યાયમેં એક સાથ રહનેવાલી પર્યાયકો અક્રમ કહતે હૈં અને એક સાથ નહીં રહનેવાલી પર્યાયકો ક્રમ કહતે હૈં. સમજમેં આયા? યહાં તો... આહાહા! ભાવ નામકા ગુણ હૈ... ભાવ નામકે દો ગુણ હૈં આત્મામેં. એક ભાવગુણ ઐસા હૈ કિ ષટ્કારકસે પર્યાયમેં જો વિકૃતભાવ હોતા હૈ ક્રમસરમેં, તો ભાવગુણકે કારણસે વિકૃતપર્યાયકા અભાવરૂપ પરિણમન હોના વહ ભાવગુણકા કાર્ય હૈ. યહાં તો ક્રમબદ્ધમેં નિર્મલ પર્યાય પ્રગટ હોતી હૈ યે સિદ્ધ કરના હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા! ક્યોંકિ આત્મામેં ક્રમબદ્ધ (પરિણમન) હૈ ઐસા જબ નિર્ણય કરતે હૈં તબ તો જ્ઞાયકસ્વરૂપ પર દ્રષ્ટિ હોતી હૈ. ઔર જ્ઞાયકસ્વભાવમેં અનંત ગુણ હૈં, તો અનંત ગુણમેં એક ભાવ નામકા ગુણ હૈ (ઔર એક) દૂસરા ભી ભાવ નામકા ગુણ હૈ. દો ભાવ નામકે ગુણ હૈં. એક ભાવ ગુણકા અર્થ કિ જો સમયમેં જો પર્યાય હોનેવાલી હૈ વો ભાવ(ગુણ)કે કારણસે હોગી. યે ભાવ(ગુણકા) રૂપ અનંત ગુણમેં રહતા હૈ તો અનંત ગુણ(મેં ઉસકે) કારણસે હોગી. એક બાત.

દૂસરી બાત. ષટ્કારકસે જો પર્યાયમેં વિકૃતિ હોતી હૈ યે ક્રમ(બદ્ધકે નિર્ણય)સે નહીં, દ્રવ્ય-ગુણસે નહીં, પર્યાયમેં (અપને) ષટ્કારકસે વિકૃત રાગ કર્તા, રાગ કાર્ય, રાગ સંપ્રદાન આદિ કારણ હૈં. રાગાદિ, દ્વેષાદિ, વિષયવાસના આદિ જો પર્યાયમેં ષટ્કારક પરિણમન હોતા હૈ, ઉસમેં એક ઐસા ગુણ હૈ કિ વિકારકા અભાવ હોકર અવિકાર પરિણમન હોતા હૈ. ભાવ ગુણ એક. ૪૭ શક્તિમેં સબ આ ગયા હૈ. વ્યાખ્યાન બધા લખાઈ ગયા છે ને છપાઈ ગયા છે. સમજમેં આયા? અપનેમેં એક ભાવશક્તિ-ગુણ ઐસા હૈ કિ જો વિકૃત પરિણમન પર્યાયમેં હોતા હૈ ઉસકા, ભાવગુણકે કારણસે વિકૃતકે અભાવરૂપ પરિણમન હોતા હૈ. સમજમેં આયા? વિકૃતકે અભાવરૂપ ધર્મરૂપ-મોક્ષમાર્ગકી પર્યાયરૂપ પરિણમન હોતા હૈ. આહાહા! ક્રમબદ્ધમેં ભી ઐસા નિકાલના હૈ. સમજમેં આયા?

કોઈ કહે કિ ક્રમબદ્ધ હૈ.. ક્રમબદ્ધ હૈ તો (હોનેવાલી પર્યાય) હોગી. પણ સુન તો સહી પ્રભુ! આહાહા! પર્યાય તો ક્રમબદ્ધ હી હોતી હૈ, પણ ક્રમબદ્ધમેં અકર્તાપના કબ આતા હૈ? મૈં કરું, મૈં ઈસ પર્યાયકો કરું, તબ તક તો વિકલ્પ હૈ ને કર્તાપનેકા ભાવ હૈ. પર્યાય ક્રમબદ્ધ હોતી હૈ ઔર મૈં કરું ઐસા વિકલ્પ ભી નહીં અને પર્યાય હોતી હૈ ઉસે મૈં કરું ઐસા (કર્તાપનેકા) ભાવ ભી નહીં. આહાહા! શેઠ! આવી વાત ઝીણી છે. આહાહા! પ્રભુ અંદર સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ... ‘સિદ્ધ સમાન સદા પદ મેરો’ ઐસી જો અંદર ચીજ હૈ યે પર્યાયસે ભિન્ન હૈ. આહાહા! યે ક્રમબદ્ધકી પર્યાય ઔર અક્રમ પર્યાય.. અક્રમ એટલે સાથમેં રહનેવાલે યોગ, લેશ્યાદિ ઉસસે ભી રહિત હૈ.

આહાહા! એસા ભગવાન આત્મા જબ દ્રષ્ટિમે આતા હૈ તબ ઉસમે જિતને ગુણ હૈ ઉન ગુણમે ભાવગુણકા રૂપ હૈ ઉસ કારણસે એક સમયમે અનંત ગુણકી પર્યાય હોતી હી હૈ. મૈ કરું તો હોતી હૈ એસા હૈ નહીં. ઝીણી વાત છે ભાઈ! આહાહા!

શ્રોતા : આ જ સમજવા જેવી વાત છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : આ સમજવા જેવી વાત છે. ઝીણી વાતું બાપુ! સમજાય છે કાંઈ? પ્રિયંકરજી! યે પ્રિયંકર કરનેવાલી ચીજ હૈ. આહાહા!

ભગવાન આત્મા એક સમયમે વર્તમાન ધ્રુવ.. ધ્રુવ.. ધ્રુવ.. હૈ. ત્રિકાલ રહેગા એસી ત્રિકાલકી અપેક્ષામે ભી વ્યવહાર આ ગયા. કથન આવે, પણ બાકી એક સમયમે પરમાત્મા સ્વયં પૂર્ણાનંદકા નાથ ધ્રુવ હૈ. કમબદ્ધકે નિર્ણયમે અકર્તાપના આતા હૈ અથવા જ્ઞાતાપના આતા હૈ. જ્ઞાતાપના યા અકર્તાપના કબ આતા હૈ? કિ કમબદ્ધકે લક્ષમે પર્યાયકા લક્ષ છોડકર જિસમેસે (પર્યાય) કમબદ્ધ હોતી હૈ ઉસ દ્રવ્ય પર દ્રષ્ટિ ઢેના. આહાહા! ઝીણી વાત છે ભાઈ! અનંત ગુણકા વિકૃતરૂપ પરિણમન જો હોતા હૈ... પણ ઉસમે એસા ગુણ હૈ કિ દ્રવ્યકો પકડા.. કમબદ્ધપર્યાયમે દ્રવ્યકો-જ્ઞાયકકો પકડા, પણ પર્યાયમે પર્યાયકા નિર્ણય પર્યાયસે નહીં હોતા. પર્યાયકા જ્ઞાન, દ્રવ્યકા નિર્ણય કરનેસે પર્યાયકા જ્ઞાન હોતા હૈ. આહા! તો યહાં કહતે હૈ કિ પર્યાયમે જો કમસર પર્યાય હૈ ઉસકા જબ નિર્ણય કરતે હૈ તો જ્ઞાયકકી દ્રષ્ટિ હોતી હૈ. જ્ઞાયકમે 'ભાવ' નામકે દો ગુણ હૈ. એક ભાવ નામકા ગુણકે કારણસે અનંત ગુણમે એસી શક્તિ અપનેસે હૈ કિ વો સમયમે પર્યાય હોગી, હોગી ને હોગી. મૈ કરું તો હોગી એસા નહીં. ઔર એક ભાવગુણ એસા હૈ કિ પર્યાયકા ષટ્કારક પરિણમન હોતા હૈ ઔર કમબદ્ધકા નિર્ણય જબ જ્ઞાયક પર જાતા હૈ તબ ઉસકો નિર્વિકારી-ધર્મકી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ. ઓલો ભાવગુણ.. સમજાય છે કાંઈ? આહાહા!

આવી વ્યાખ્યા હવે. ઓલું તો ભાઈ! વ્રત કરો, અપવાસ કરો, તપસ્યા કરો, ભક્તિ કરો, એ સહેલું સટ હતું. રમડવાનું હતું એ તો બધું. રાગકી ક્રિયા હૈ ને રાગકા કર્તા હોતા હૈ. આગે-પીછે કરને જાતા હૈ તો મિથ્યાત્વ હી બઢતા હૈ. આહાહા! ક્યોંકિ જો દ્રવ્યમે ભાવ નામકા ગુણ-સ્વભાવ હૈ, ઉસ ગુણકે કારણસે વર્તમાન પર્યાય હોગી, હોગી ને હોગી. આગે-પીછે નહીં હોગી, જિસ સમયમે હોનેવાલી (હૈ તબ) હોગી હી હોગી. મૈ કરું તો પર્યાય હોતી હૈ એસી દ્રષ્ટિ ઉડ જાતી હૈ. આહાહા! એસા વિકલ્પ તો ઉડ જાતા હૈ. આહાહા! સમજમે આયા? ઝીણી વાત છે ભાઈ! આ તો મૂળ તત્ત્વ છે. પરમાત્મા સર્વજ્ઞદેવ ત્રિલોકનાથને જો કહા યે કોઈ પંથ નહીં, યે કોઈ પક્ષ નહીં, યે તો એસા વસ્તુકા સ્વરૂપ હૈ. આહાહા!

યે વસ્તુકા સ્વરૂપ યહ હૈ કિ જબ યે વસ્તુકી દ્રષ્ટિ હોતી હૈ અને કમબદ્ધ પર્યાય ઉપરસે લક્ષ છૂટ જાતા હૈ, તબ ઉસકી દ્રવ્યકી દ્રષ્ટિ હોતી હૈ તો દ્રવ્યમે દો ભાવગુણ પડે હૈ (ઉસમેસે) એક ગુણકે કારણસે વિકૃતરૂપ પરિણમનકે અભાવરૂપ પરિણમન હોતા હૈ. વિકૃતરૂપ પરિણમનકે અભાવરૂપ પરિણમન હોતા હૈ અર્થાત્ સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રરૂપ પરિણમન હોતા હૈ. ઔર

(દૂસરે) એક ભાવ(ગુણ)કે કારણ ઉસ સમય જો પર્યાય હોનેવાલી હૈ વો હોગી. આહાહા! મૈં યે પર્યાય કરું તો દ્રવ્યમેં હોગી એસા પ્રશ્ન હૈ નહીં, એસા વિકલ્પ હૈ નહીં. ડાહ્યાભાઈ! ઝીણી વાત છે પ્રભુ! આહાહા!

વસ્તુમેં વિકલ્પ તો નહીં, પણ જબ ભાવગુણકે કારણસે વો પર્યાય હોગી, પીછે મૈં કરું એસા વિકલ્પકા લક્ષ ભી હૈ નહીં. યે પર્યાય કરું એસા લક્ષ ભી ઉસમેં હૈ નહીં. ઉસકા લક્ષ તો દ્રવ્ય ઉપર જોરમેં આયા હૈ કિ જિસમેં ભાવ, અભાવ, અભાવ-ભાવ (આદિ) અનંત ગુણ પડે હૈં. ઝીણી વાત છે. એક-એક બાત પર પહલે વ્યાખ્યાન હો ગયે હૈં બહોત. યે છપ ગયે હૈં. મુંબઈ નક્કી ક્રિયા ન. ૩૫ વ્યાખ્યાન છપાના હૈ. ચાર માસમેં ખાસ ઈસકે પર લિયા થા સબ—૪૭ શક્તિયાં, ૪૭ નય, ૨૦ અલિંગગ્રહણકે બોલ, છ અવ્યક્તકે બોલ આદિ પર વ્યાખ્યાન ચાર માસમેં એક સાથ લિયે થે. ઉસમેં યે આયા હૈ. કિ ભાવ નામકે દો ગુણ આત્મામેં હૈં, ક્રમબદ્ધકી પર્યાયકા નિર્ણય જબ કરતે હૈં તબ ઉસકી દ્રષ્ટિ દ્રવ્ય પર જાતી હૈ ઔર દ્રવ્યમેં ગુણ પડા હૈ ભાવ નામકા, ઉસ કારણસે વિકાર રહિત પરિણમન હોતા હૈ. નહીં તો ક્રમબદ્ધમેં વિકાર ભી આતા હૈ. સમજમેં આયા? પણ ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરને જાતે હૈં વહાં ક્રમબદ્ધમેં નિર્મલ મોક્ષમાર્ગકી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા? આવી વાતું છે.

તો કહતે હૈં કિ પ્રથમ તો જીવ ક્રમબદ્ધ એસે અપને પરિણામોસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ... યહાં નિર્મલ પરિણામકો અપના પરિણામ કહા. સમજમેં આયા? નહીંતર પર્યાય હૈ યે દ્રવ્યસે ભિન્ન હૈ. પર્યાય તો દ્રવ્ય ઉપર તિરતી હૈ. પર્યાયકા પ્રવેશ દ્રવ્યમેં હૈ નહીં. પણ યહાં તો ઇતના સિદ્ધ કરના હૈ કિ જીવમેં જો પરિણામ હોતા હૈ યે ક્રમસર હોતા હૈ—ક્રમબદ્ધ હોતા હૈ. સાધારણ ભાષા તો એસે આતી હૈ ન કિ ગુણ સહવર્તી હૈં અને પર્યાય ક્રમવર્તી હૈં. એસા સાધારણ શબ્દ આયા હૈ. યહાં ઈસકે ઉપરાંત 'ક્રમનિયમિત' (શબ્દ પડા હૈ). ક્રમવર્તી તો હૈ, પણ નિયમસે જો હોનેવાલી હૈ વો હોગી. આહાહા! ડાહ્યાભાઈ!

શ્રોતા : જો પર્યાય આનેવાલી હૈ વહી હોગી.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : વહી હોગી. સત્ હૈ ન? ખરેખર તો સત્ પર્યાય....

યહાં તો નિર્મલ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી હૈ, વો ભી ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેસે દ્રવ્યસ્વભાવકા નિર્ણય હોતા હૈ ઉસકા પરિણમન નિર્મલ હી હોતા હૈ. સમજમેં આયા? વિકાર હોતા હૈ, પણ વિકારસે રહિત (દ્રષ્ટિકા) પરિણમન ઉસકા હોતા હૈ. ઝીણી વાત છે ભાઈ! બાબુભાઈ! આવી વાત છે. લોકોને બેસે, ન બેસે, વસ્તુકા સ્વરૂપ હી એસા હૈ. વસ્તુ હી એસી હૈ. આત્મા હૈ ને આત્મામેં અનંત ગુણ હૈં, તો અનંત ગુણમેં એક ગુણ એસા હૈ. વર્તમાન પર્યાય હો સબ ગુણકી એસા ભી ઉસમેં ગુણ હૈ. પર્યાય કરું તો હોગી એસી બાત હૈ નહીં. એક બાત. અને ભાવપર્યાય હૈ ઉસકા અભાવ હોતા હૈ, તો યે પર્યાયકા વ્યય મૈં કરું એસા ભી નહીં હૈ. ક્યોંકિ ભાવ-અભાવ નામકા એક ગુણ આત્મામેં હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા! યે વ્યય હોકર... આહાહા!

વીતરાગ માર્ગ તો જુઓ! ઓહોહો! ત્રણ લોકના નાથ જિનેશ્વરદેવના પંથ કોઈ જુદી જાતના છે ભાઈ! દુનિયા સાથે કાંઈ મેળ (ખાય એવું નથી). કઠણ (પડે) એટલે લોકો 'સોનગઢનું એકાંત છે.. એકાંત છે.. એકાંત છે..' (એમ કહે છે). કહો પ્રભુ! તુમ ભી પ્રભુ હો. સિદ્ધાંતમાં તો એસા લિયા હૈ કિ સમકિતીકો પર્યાયદ્રષ્ટિ ઉડ ગઈ હૈ, તો દ્રવ્ય (અપેક્ષા)સે પર દ્રવ્ય-(જીવ) ઉસકા સાધર્મી હૈ ક્યોંકિ અપની પર્યાયદ્રષ્ટિ ઉડ ગઈ હૈ તો દૂસરેકી પર્યાય નહીં દેખતા. પર્યાયસે રહિત દ્રવ્ય ઉસકા હૈ (એસા દેખતે હૈં). સમજમેં આયા? આહાહા! દ્રવ્ય સાધર્મી હૈ, ભગવાન હૈ. અપને પર્યાયકા લક્ષ ઉસમેં છૂટા તો પરકી પર્યાય હૈ ઉસ પરસે લક્ષ છૂટ ગયા હૈ, તો ઉસકા દ્રવ્ય હૈ ઉસે દેખતે હૈં. આહાહા! ભગવાનસ્વરૂપ પરમાત્મા હૈ અંદર. ઉપરસે શરીર આદિ યા રાગ આદિ પરિણામ ગમે તે હો, પણ અંદર તો ઈસસે ભિન્ન ભગવાન હૈ. આહાહા! એસી દ્રષ્ટિ હુએ બિના કમબદ્ધકી ઔર ધર્મકી નિર્મલ પર્યાય ઉત્પન્ન હોતી નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા? પહલે બહોત બાત હોતી થી. ઘણીવાર ચાલી ગયુંને એટલે, નહીં તો શરૂઆતમાં આ વ્યાખ્યાન થતા હતા.

અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન.... યે પરિણામ (કૌનસે)? નિર્મલ લેના. વિકાર હોતા હૈ સાથમેં, પણ ઉસકા જ્ઞાન હોતા હૈ યે (જ્ઞાન)પરિણામ ઉસકા લેના હૈ. આહાહા! સમજમેં આયા? વિકાર તો હોતા હૈ પરિણામમેં, પણ યે અપના પરિણામ નહીં. ક્યોંકિ કમબદ્ધકા જબ નિર્ણય હોતા હૈ તબ તો દ્રવ્ય-જ્ઞાયક ઉપર દ્રષ્ટિ પડતી હૈ. જ્ઞાયકમેં તો કોઈ વિકારીગુણ તો હૈ હી નહીં, અવિકારી અનંત ગુણકા પિંડ પ્રભુ હૈ. આહાહા! યે અનંત ગુણકા પિંડકા સ્વીકાર જહાં હુઆ તો પર્યાયમેં વિકૃતિ હોતી હૈ, પર યે અપને પરિણામ નહીં. ઉસસે રહિત પરિણામ હૈં યે અપને પરિણામ હૈં. કમસર હોતા હૈ, હોના હો તબ હોતા હૈ, તો ભી નિર્મલ હી અપને પરિણામ હૈં. સમજમેં આયા?

વિકૃત અવસ્થા જ્ઞાનીકો ભી હોતી હૈ, પણ યે અપના પરિણામ હૈ એસા (ઉસકો) નહીં આતા. આહાહા! કમબદ્ધમેં વિકૃત પરિણામ ભી કમસર હી આતા હૈ. યે વિકૃત (પરિણામ) જો કમસર આતા હૈ ઉસી સમયમેં વિકૃતિસે રહિત.... કમબદ્ધકે નિર્ણયમેં દ્રવ્યકા (નિર્ણય) કિયા તો દ્રવ્યમેં તો અનંત ગુણ હૈં. અનંત ગુણ નિર્મલ હૈં, તો વિકૃત અવસ્થાસે રહિત કમબદ્ધકા નિર્ણય કરતે (હુએ) દ્રવ્યકા નિર્ણય હુઆ તો નિર્મલ પર્યાયકી હી ઉત્પત્તિ હોતી હૈ. યે **અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ જીવ હી હૈ**. આહાહા! સમજમેં આયા?

આ તો રહસ્યનો પાર ન મળે. ક્યાંય પહોંચી શકે નહીં એટલે.... આ તો સંતોની વાણી, દિગંબર સંતોની વાણી તો અલૌકિક છે. આહાહા! ક્યાંય છે નહીં. વેદાંત (સબ મિલકર) એક આત્મા હૈ, શુદ્ધ હૈ—કહતે હૈં. સુધરેલમેં બહોત ચલતી હૈ ન. પરદેશમેં ભી બહોત ચલતા હૈ વેદાંત. વેદાંત. એક સર્વવ્યાપક હૈ.. સર્વવ્યાપક હૈ. મુસલમાનમેં ભી એસા ચલતા હૈ. ઉસમેં એક સુફી નામકા માર્ગ હૈ, સુફી. દેખા હૈ, હમને દેખા હૈ. એક બાર બોટાદ હમ બહાર નિકલતે થે તો સુફી સામને મિલા. મિલા તો સામને ખડા હો ગયા. વૈરાગ્ય દેખાય. ફકીર હોં. વો માને એક હમ

हैं, अक जुदा.. अक जुदा डम हैं. दो यीज है नडीं. डम हैं जुद जुदा यारो.. डम हैं जुद जुदा यारो. दूसरी कोई यीज है नडीं. असा माननेवाला.... डम तो बडेतके परिययमें आये हैं न? डम दरवाजेसे निकलते थे. दो इकीर थे. वैराग्य.. उदास.. उदास..(पूछा), कौन हैं? ये सुई इकीर है. अक जुदा माननेवाले. अक डी जुदा है. सब जूठ है. वेदांत भी सर्वव्यापक मानते हैं. वेदांत तो वडां तक कडता है कि आत्मा ने आत्माका अनुभव—दो कडांसे आये? वडां तो आत्मा ने आत्माकी पर्याय—दो लेने हैं. अनुभव है ये पर्याय है. आत्मा त्रिकावी है, ये कमबद्धका जडां निर्णय करते हैं तो आत्माका अनुभव डोता है. आत्माका अनुभव ने आत्मा—(असे) दो का वेदांत निषेध करता है. आत्मा ने अनुभव, (ये तो) द्वैत डो गया.—असा है नडीं. समजमें आया? आडाडा! द्वैत डी है.

श्रोता :

पूज्य गुरुदेवश्री : अनुभवकी पर्याय है, विकारकी पर्याय भी है, पण उस पर्यायसे रडित अपना परिणामन डोता है. पण छे तो जराने? है तो उससे रडित डुआ न? आडाडा! नडीं डो तो उससे रडित क्या (डोना)? छ द्रव्यसे रडित आत्मा है. तो छ द्रव्य हैं कि नडीं? अपने आत्मा सिवा दूसरे अनंत आत्मा आदि सब हैं. छ द्रव्यका.... अक समयकी पर्यायमें द्रव्यका जडां आश्रय डोकर निर्णय डोता है तो ये पर्यायमें अपने द्रव्य-गुणका भी ज्ञान डोता है, वो पर्यायमें ज्ञानका स्व-परप्रकाशक स्वभाव अपनेसे (प्रगट) डोता है. स्व-परप्रकाशककी पर्याय उत्पन्न डोती है. आडाडा! परको जानुं ये भी नडीं. परको जानना ये भी है नडीं. पर संबंधी अपना ज्ञान जो है उसको डी जानते हैं. परको छूता नडीं तो परको जाने कडांसे? आडाडा! समजमें आया? थोडा सूक्ष्म है भैया! बात तो असी है. बराबर न समजय तो रात्रे पूछवुं. अम न समजवुं के अमारे न पूछय. बधाअे पूछवुं. आडाडा!

अपने परिणामोंसे उत्पन्न होता हुआ... वडां तो (कडा कि) अपने परिणामोंसे... भाई!
अपने परिणामोंसे... विकार ये अपने परिणाम नडीं, जवका ये परिणाम डी नडीं. उस समयमें विकृत (परिणाम) डोता है, पण उसी समयमें द्रव्यकी द्रष्टिसे कमबद्धका निर्णय है, तो विकार रडित अपना परिणाम कमबद्धमें डोता है. आडाडा! समजमें आया? ये तो अक लीटीका अर्थ तीसरी बार डोता है. परसों किया था, कल किया था, आज किया. पार नडीं, वीतराग मागकि शास्त्रमें रडस्यका पार नडीं. आडाडा! असी यीज भगवान त्रिलोकनाथ सर्वज्ञके श्रीमुभसे दिव्यध्वनिमें आयी है. दिव्यध्वनिमेंसे 'ओंकार धुनी सुनी अर्थ गणधर विचारे, रयी आगम उपदेश भविक जव संशय निवारे.' आडाडा! भव्य प्राणी... आडाडा!

उट गाथामें तो असा कडा है, उटमें कि कम-अकम... शिष्य पंचम आराका श्रोता है. पंचम आरानी वात छे ने? साधु पंचम आराना छेने आ अमृतचंद्रायार्य आदि? पंचम काल-पंचम आरा. पंचम कालमें अमृतचंद्रायार्य, कुंडकुंदायार्य (डुअे और) श्रोता पंचम कालका है. श्रोताको समजते हैं... उट गाथामें असा लिया है कि श्रोता सुनता है और सुनकर तुरत

પ્રતિબુદ્ધ (હોતા હૈ)—પામતે હૈં. અને ઐસા પ્રતિબુદ્ધ (હોતા હૈં)—પામતે હૈં.... પાઠ હૈં ૩૮મૈં. મુજે સમ્યગ્દર્શન જો હુઆ, મિથ્યાત્વકા નાશ હુઆ, યે (મિથ્યાત્વકા) અંકુર અભી ઉત્પન્ન નહીં હોગા. આહાહા! ૩૮મૈં હૈં, ૩૮ ગાથામૈં હૈં. એક ૯૨મૈં હૈં. પ્રવચનસાર ૯૨વી ગાથામૈં હૈં.

યે અંકુર.... પંચમ આરાકા શ્રોતા ઐસે કહતા હૈં. પંચમ આરાકે શ્રોતાકો ગુરુને સમજાયા—અપ્રતિબુદ્ધકો સમજાયા. કેટલાક એમ કહે છે કે સમયસાર તો સાધુકો (હી પઢના) ચાહિયે. પણ યહાં પાઠમૈં તો અપ્રતિબુદ્ધકો સમજાયા હૈં. આહાહા! અપ્રતિબુદ્ધ સમજા... આહાહા! સંતોને ઐસી બાત લી હૈં કિ શિષ્ય ઐસા કહતા હૈં કિ પ્રભો! હમારે મિથ્યાત્વકા નાશ હુઆ, યે મિથ્યાત્વકા અંકુર અબ સાદિ-અનંત (કાલ)મૈં (કભી) ઉત્પન્ન નહીં હોગા. આહાહા! અરે પ્રભુ! તુમ તો ઇન્દ્રસ્થ હો. પંચમ આરાકા શ્રોતા અપ્રતિબુદ્ધ થા, ઐસા સુના તો ઇતના જોર આ ગયા? ડાહ્યાભાઈ! ભગવાન! જોર ક્યા, આત્મામૈં ઇતની તાકાત હી હૈં. ઓહોહો! ‘અપ્રતિહત’કી બાત કી હૈં ૩૮ (ગાથા)મૈં, ૯૨ (ગાથા)મૈં. ઉત્પન્ન હુઆ યે હુઆ. સમ્યગ્દર્શન હુઆ ઔર પીછે ગિર જાયેગા (-નાશ હોગા)—યે બાત હૈં હી નહીં. આસ્રવ અધિકારમૈં લિયા હૈં જરી જ્ઞાન કરાનેકો (કિ) નયસે પરિચ્યુત હો તો ઐસા હોતા હૈં. આસ્રવમૈં ‘નય પરિચ્યુત...’ (કલશ ૧૨૧).

શ્રોતા તો ઐસા લિયા હૈં કિ આહાહા! ઐસે સુનતે હી ઉસે રસ આ ગયા ઔર દ્રવ્ય ઉપર ઝૂક ગયા. આહાહા! ઝૂક ગયા ને જો અનુભવ હુઆ, સમ્યગ્દર્શન હુઆ, તો કહતે હૈં કે અબ હમ સમ્યગ્દર્શનસે ગિરેંગૈં ઔર મિથ્યાત્વ ઉત્પન્ન હોગા—યે હમારે નહીં. આવી વાત છે. આહાહા! ૯૨મૈં ભી ઐસા કહા હૈં પ્રવચનસારમૈં. આગમ પુરુષોસે ઔર અપને અનુભવસે જો દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર હુઆ તો મિથ્યાત્વ આદિકા અંકુર ઉત્પન્ન હોગા નહીં. ચારિત્રકી બાત દૂસરી હૈં. ક્યોંકિ પંચમ આરામૈં હૈં તો સ્વર્ગમૈં જાયેંગૈં તો ચારિત્ર નહીં રહેગા. પંચમ આરાકા સાધુ હૈં ન? કેવલજ્ઞાન તો હૈં નહીં. દર્શનમૈં મિથ્યાત્વકા અંકુર હમકો ઉત્પન્ન નહીં હોગા. હમ ચારિત્રવંત હૈં, (ફિર ભી) ચારિત્રકા નાશ નહીં હોગા ઐસા નહીં. ક્યોંકિ હમ પંચમ આરામૈં હૈં ઔર હમૈં સ્વર્ગમૈં જાના પડેગા. ક્યોંકિ કેવલજ્ઞાન હૈં નહીં, હમારે પુરુષાર્થમૈં કમી હૈં. યે કાલકે કારણસે નહીં. આહાહા! યહાંસે તો સ્વર્ગમૈં જાના પડેગા, તો ચારિત્રસે તો રહિત હોગા. આહાહા!

શ્રોતા : ચારિત્ર અપ્રતિહત નહીં હૈં.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી : ચારિત્ર અપ્રતિહત નહીં હૈં, એમ કહા ન. આહા! મગજમાં કેટલીય વાત યાદ આવે, કાંઈ બધી કહેવા જાય?

ચારિત્રપાહુડમૈં ભાવ આયા હૈં. ચારિત્રપાહુડમૈં પર્યાયકા... પર્યાય અક્ષય હૈં. દો બોલ હૈં ન? અમેય. અક્ષય ને અમેય. પર્યાય હોં. દ્રવ્ય-ગુણકી તો બાત ક્યા કરના! દ્રવ્યકી જહાં અનુભવ દ્રષ્ટિ હુઈ—મૈં પૂર્ણાનંદ પ્રભુ અભેદ અખંડાનંદ હૂં ઐસી જબ દ્રષ્ટિ હુઈ—તો કહતે હૈં... આહાહા! યે પર્યાય ચારિત્રવંતકી..., ચારિત્રવંતની લીધી છે હોં. અક્ષય હૈં ને અમેય હૈં. નહીં તો

ચારિત્ર તો છૂટ જાયેગા, હમારા ચારિત્ર છૂટા તો ભી હમ તો દૂસરે ભવમે લેંગે હી લેંગે ઔર પૂર્ણ કરેંગે. (કોઈ કહે), હમ પંચમ આરાકે સાધુ હૈં. હમ પંચમ આરાકે નહીં, હમ તો હમારે આત્માકે હૈં. આરા-વારા હમકો નડતા નહીં. આહાહા! ચારિત્રકી પર્યાયમે.... ચારિત્રકે અધિકારમે લિયા હૈ વહાં. ઉસકી પર્યાય અક્ષય ને અમેય (અર્થાત્) પર્યાયમે મર્યાદા નહીં. ઇતની તાકાત પર્યાયમે હૈ. ક્યોંકિ અનંત ગુણકી પર્યાયમે એક-એક પર્યાય ઇતની તાકાતવાલી હૈ કિ અનંત ગુણકો જાને, અનંત પર્યાયકો જાને ઐસી એક જ્ઞાનપર્યાયકી તાકાત હૈ, ઐસી તાકાત શ્રદ્ધાકી, ઐસી તાકાત ચારિત્રકી, ઐસી તાકાત અસ્તિત્વ, વસ્તુત્વ, પ્રમેયત્વ, અગુરુલઘુત્વકી આદિ દરેક પર્યાયકી ઇતની તાકાત હૈ. આહાહા! સમજમે આયા?

યે પર્યાયમે, ઐસે કહતે હૈં કિ હમે તો મિથ્યાત્વ (ફિરસે) ઉત્પન્ન નહીં હોગા. પ્રભુ! આપ ભગવાન પાસે ગયે નહીં ઔર આપને ઇતના દેખા (-જાના)? આપ તો મહાવ્રતધારી હો ન? આપ મહાવ્રતધારી હો ને ઇતના કબ દેખા (-જાના)? અમારો નાથ એમ પોકાર કરે છે. અમારો પ્રભુ પોકાર કરે છે. યે પ્રભુ ઐસે કહતા હૈ કિ હમકો મિથ્યાત્વ અબ (ફિરસે) કભી નહીં હોગા. આહાહા! યે ક્રમબદ્ધકા નિર્ણય કરનેમે દર્શનકા નિર્ણય જો હુઆ તો અપના નિર્મલ પરિણામ હુઆ, પીછે યે નિર્મલ સમ્યક્ પરિણામ નહીં ગિરેગા. સમજમે આયા? શેઠ! આવી વાત સાંભળી નહીં હોય કોઈ દિ' આટલા વરસમાં. પૈસો સાંભળવા જાય બિચારા. દયા કરો ને વ્રત કરો, મંદિર બનાવો. ઉસકે ગાંવમે મંદિર નહીં હૈ. મંદિર બનાતે હૈં ન? નયા બનાતે હૈં ન? તુમને બતાયા થા ન કિ યે નયા બનતા હૈ. વો મંદિરકે પાસમે.... આહાહા! યે તો જો સમયમે જો પર્યાય જડકી હોનેવાલી હૈ વહ હોગી, હોગી, હોગી. દૂસરા કરે (તો હો) ને દૂસરા ન કરે તો ન હો—ઐસા હૈ નહીં. વો યહાં આયા.

અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ જીવ હી હૈ.. આહાહા! પંડિતજી! જીવ હી હૈ (ઐસા નિર્ણય હુઆ) તો વિકારકા પરિણામ દૂર કર દિયા. આહાહા! જીવ હી હૈ..... કિ ક્રમબદ્ધકા જહાં નિર્ણય હુઆ... આહાહા! ગજબ વાત છે! અમૃતચંદ્ર આચાર્ય. ગાથા કરનેવાલે કુંદકુંદાચાર્યને તીર્થકર જૈસા કામ કિયા હૈ અને અમૃતચંદ્રાચાર્યને ઉનકે ગણધર જૈસા કામ કિયા હૈ. આહાહા! અરે! વાણી મળવી મુશ્કેલ બાપા! પ્રભુ! યે કોઈ લૌકિક બાત નહીં, જગતકે પ્રપંચકી બાત નહીં, યે તો અંતરકી બાત હૈ. આહાહા! **જીવ ક્રમબદ્ધ..** આહાહા! ઈસમેંસે નિકલના રંચતા નહીં ઇતના ઈસમેં ભરા હૈ. આહાહા! **અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હુઆ..** વિકારાદિ હૈ તો ખરા, પણ વિકારકા જ્ઞાન હૈ યે અપના પરિણામ હૈ. સમજમે આયા? ક્યોંકિ અકર્તાપનેકી બાત હૈ ન? અકર્તાપનેમે જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા હુઆ. જ્ઞાતા-દ્રષ્ટાકા પરિણામ યે અપના પરિણામ હૈ. ઉસમેં રાગ આતા હૈ વો રાગકો જાનના ઐસા જ્ઞાતા-દ્રષ્ટાકા પરિણામ હી અપના હૈ. આહાહા!

ક્રમબદ્ધ એસે અપને પરિણામોંસે... યે પરિણામકા ક્રમબદ્ધ. પરિણામમે ક્રમબદ્ધ લેના હૈ ન? દ્રવ્યમે ક્યા હૈ? **ક્રમબદ્ધ એસે અપને પરિણામોંસે....** **ક્રમબદ્ધ એસે અપને પરિણામોંસે...** પરિણામમે ક્રમબદ્ધ લેના હૈ ન? આહાહા! ઓછું છે, પણ પ્રભુ! અમૃતનો ઘડો છે આ તો. એવી

વાત દિગંબર સંતો સિવાય ક્યાંય નથી. શ્વેતાંબરમં ભી કલ્પિત બાત હૈ. શાસ્ત્ર બનાયે વો કલ્પિત બનાયે. આ તો ભગવાન ત્રિલોકના નાથની વાણીને સર્વજ્ઞના કેડાયતો આડતિયા થઈને વાત કરે છે. સર્વજ્ઞકે આડતિયા હૈ મુનિ. આડતિયા સમજતે હૈ ન? માલ.... આહાહા! યે સર્વજ્ઞ ભગવાનકા માલ હૈ પ્રત્યક્ષપને, શ્રુતજ્ઞાનીકો પરોક્ષ હૈ. પ્રત્યક્ષપને ઉનકા માલ હૈ, યે પ્રત્યક્ષપને બતાતે હૈ. આહાહા! પ્રભુ! તું પૂર્ણાનંદકા નાથ હૈ ન. યે તેરી પર્યાય જો સમયમે હોની હૈ વો હોગી ઉસ પરસે દ્રષ્ટિ હટા લે. આહાહા! ઇતના સબ હોગા.... ક્યા કહતે હૈ? જો સમયમે પર્યાય સત્ હૈ.... ઉત્પાદ-વ્યયરૂપ સત્ હૈ ન? ઉત્પાદ-વ્યય યે સત્ હૈ. વ્યય અભાવરૂપ હૈ, પણ સત્ હૈ. તીનો સત્ હૈ—ઉત્પાદ સત્ હૈ, વ્યય સત્ હૈ... અભાવ સત્ હૈ, ભાવ સત્ હૈ, ધ્રુવ સત્ હૈ. ઔર (કિસી) સત્ કો કિસીકી અપેક્ષા નહીં. ઐસા ૧૦૧ ગાથામે હૈ. પ્રવચનસારમે આયા હૈ. ઉત્પાદકી અપેક્ષા ધ્રુવકો નહીં, આહાહા! ધ્રુવકી અપેક્ષા ઉત્પાદકો નહીં. આહાહા!

યહાં (કહતે હૈ કિ) જો પરિણામ ઉત્પન્ન હોતા હૈ વહ જીવ હી હૈ. યે નિર્મલ પરિણામ ઉત્પન્ન હુઆ... આહાહા! સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, શાંતિ... કમબદ્ધ પરિણામમે વો પરિણામ ઉત્પન્ન હુઆ. આહાહા! ગજબ વાત હૈ! આ દિગંબર શાસ્ત્ર. સમજે નહીં ને સમજ્યા વિના વાંચ્યા કરે અને દીધે રાખે અને શેઠિયા જેવા પૈસાવાળા માણસ બેઠા હોય તો જય નારાયણ કરે, એને કાંઈ ખબર ન હોય. શેઠ! દાખલો આપું છું. સબ આતે હૈ ન શેઠ. અહીં એક શેઠ છે.... તમારા ઈન્દોરના શેઠ ત્યાંના મુખ્ય. હુકમીચંદજી સુનતે થે. યહાં આ ગયે હૈ. પ્રવચનમંડપ ઉસકે હાથસે ખુલ્લા કિયા. રાજકુમાર ભી આયે થે, વો મકાન બનાયા તબ. હુકમીચંદજી તો સુનકર ઐસે કહતે થે કિ સ્વામીજીકા (કથન) પંડિત લોગોંકો સમજના પડેગા. ઐસા કહતે થે. જરી નરમ માણસ હૈ. રાજકુમારમે ઐસા હૈ નહીં. એ બધી ગરબડ છે. યહાં તો સત્ય હૈ યે સત્ય હૈ.

હુકમીચંદજી તો ઐસે કહતે થે..... પહલે સાધારણ બાત કરતે થે. પહલે જબ આયે થે એકકી સાલમે. પહલે આયે થે એકકી સાલમે, ૩૫ વર્ષ પહલે. પહલે તો જબ સુની ઉપાદાનકી બાત, તો (કહા), મહારાજ તો અભી આયે હૈ ન સ્થાનકવાસીમેસે, તો યે બાત બહુત છંછેડના નહીં, બહુત છંછેડના નહીં, પહલે ઐસે કહતે થે. છંછેડના નહીં ક્યોંકિ..... મેં કીધું, છંછેડો. શેઠ! સબ બાત મેં નિકાલુંગા. કે ઉપાદાન પર્યાય અપનેસે હોતી હૈ, પરસે નહીં. ઢંઢેરો પીટો. અહીં કાંઈ ખાનગી નથી. ઢૂંઢીયામેસે આયે ને.... પછી તો અનુકૂળ કરી નાખ્યું. કેટલી વાર આવ્યા? ત્રણ વાર આવ્યા. પહલી બાર આયે થે એકકી સાલમે, દૂસરી બાર આયે થે ઉદ્ઘાટનકે ટાઈમ પર... દોપહરકો (કહા કિ) ૨૫૦૦૦ સંસ્થાકો દે દો. સંસ્થાકો ૨૫૦૦૦ દે દો. પહલે એકકી સાલમે. ૩૫ સાલ હુએ. પણ આ માર્ગ.... અનુકૂળ બહોત બોલતે થે. પંડિત લોગોંકો ભી સમજના પડેગા. સ્વામીજી કહતે હૈ વો બરાબર સમજે નહીં હૈ ન. આહાહા!

અજીવ નહીં... યે પરિણામ હૈ (વહ) અજીવ નહીં. ઉસકા અર્થ હૈ કિ યે પરિણામમે રાગ ભી નહીં ને અજીવ ભી નહીં. આહાહા! સમજમે આયા? માર્ગ જરી ઝીણો છે પ્રભુ! પકડવા માટે બહુ ધ્યાન રાખવું જોઈએ. બહોત પ્રયત્ન ચાહિયે. આહાહા! દુનિયાને રાજી રાખવા વાત કરે,

રંજન લોકરંજન.... તારણસ્વામી કહતે હૈં ન કિ સારી દુનિયાકા લોકરંજન કરતે હૈં. જનરંજન. યહાં અષ્ટપાહુડમેં આયા હૈ. જનરંજન... લોગોંકો ઠીક કૈસે પડે. અરે! ઠીક ક્યા? (જો) હૈ વહ કહ ન? જનરંજન-દુનિયા રાજી હો, ઐસા કરો, દેશ સેવા કરો, એકબીજાને મદદ કરો, સાધર્મીને મદદ કરો. પણ યહાં કહતે હૈં કિ કોઈ મદદ-ફદદ કર સકતા નહીં. આહાહા! જડકી પર્યાય..... આહાહા! મુનિ-સચ્ચે સંત હૈં (ઉનહેં) આહારપાણી દેતે હૈં, યે આહાર-પાણી દેનેકી ક્રિયા આત્મા કર સકતા નહીં. આહાહા! ઉસ સમય જો વિકલ્પ આયા... ઉસ સમય જ્ઞાની ભી આહાર દેતા હૈ, પણ વિકલ્પસે રહિત નિર્મલ પરિણામકા સ્વામી હૈ વહ. નિર્મલ પરિણામ ઉસસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ. ક્રમબદ્ધસે નિર્મલ પરિણામ ઉત્પન્ન હોતા હૈ. આહાહા! મૈં રાગ ભી નહીં ને મૈં આહાર મુનિકો દેતા હૂં (ઉસ ક્રિયાકા) ભી ધણી-સ્વામી નહીં. આહાહા! બહુ આકરી વાત છે.

આ લોકો આહીં કહે, શ્વેતામ્બરની જાત્રા કરેને આ શેત્રુંજયની. જાત્રા કરીને નીચે ઉતરે ને સાધુને આહાર આપે તો બહોત લાભ હોગા. સાધુ ગમે તેવા હોય એના. સાધુ ક્યાં હતા? શ્વેતામ્બરમેં સાધુ.... ગૃહીત મિથ્યાત્વ હૈ. આહાહા! કુંદકુંદાચાર્યને કહા ન? મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશકમેં આયા ન પંચમ અધ્યાયમેં? અન્ય મતમેં... અન્ય મતમેં ડાલા હૈ. શ્વેતામ્બર, સ્થાનકવાસી સબકો અન્ય મતમેં ડાલા હૈ. દુઃખ લાગે.... પણ સત્ય હૈ વો સત્ય હૈ. તેરે લાભકા કારણ તો યે હૈ. તુજે અનુકૂલ બોલે..... વિપરીત હો જાય, નરક ને નિગોદ મિલેગા. પ્રભુ! યે રંજન કરને જાયેગા, નરક, નિગોદ મિલેગા. આહાહા!

અહીં કહે છે, **જીવ હી હૈ, અજીવ નહીં.** આ અનેકાંત. જીવ ભી હૈ પરિણામકા કર્તા ને અજીવ ભી પરિણામકા કર્તા હૈ (ઐસા હૈ નહીં). આહાહા! ખરેખર તો ક્રમબદ્ધકે નિર્ણયમેં જબ સમ્યગ્દર્શન હુઆ, ઉસ પરિણામકે કાલમેં રાગ હૈ, પણ ઉસ સમય રાગ સંબંધી અપના જ્ઞાન અપનેસે હોતા હૈ. રાગ હૈ તો જ્ઞાન હોતા હૈ ઐસા ભી નહીં હૈ. આહાહા! યે અપને પરિણામકા કર્તા અજીવ નહીં. એટલે ક્યા કહતે હૈં? જો અપનેમેં જ્ઞાતા-દ્રષ્ટાકા પરિણામ હુઆ, તો રાગકો જાના યે ભી નહીં. અપનેકો જાના હૈ પર્યાયમેં (અર્થાત્) રાગ સંબંધીકા જ્ઞાન અપના હૈ ઉસકો જાના હૈ. સમજમેં આયા? રાગ ભી અજીવ હૈ, તો અજીવકા જ્ઞાન યહાં હુઆ હૈ યે ભી વ્યવહાર કહનેમેં આયા હૈ. ઉસ સમયમેં અપની સ્વ-પરપ્રકાશક શક્તિસે અજીવ સંબંધી પરકા જ્ઞાન અપનેસે અપનેમેં હુઆ હૈ, પરકે કારણસે નહીં. રાગકા જ્ઞાન રાગ હૈ તો હુઆ, ઐસા હૈ નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા?

અજીવ નહીં... અજીવ પરિણામ નહીં. આહાહા! યે પરિણામકા કર્તા અજીવ નહીં. આહાહા! ભગવાન આત્મા.... યે ક્રમસર કહા (અર્થાત્) જો હોનેકા (હૈ વો) હોગા હી હોગા ઐસા જબ અકર્તાપના હો જાતા હૈ, તબ અકર્તાપનેકા જ્ઞાતા હો જાતા હૈ. જ્ઞાતા હોતે હી દ્રષ્ટિ જ્ઞાન પર જાતી હૈ. આહાહા! યે પરિણામમેં જો રાગકો જાનને(રૂપ) પરિણામ હુઆ તો રાગકે કારણસે જાનના હુઆ ઐસા હૈ નહીં. આહાહા! સમજમેં આયા? રાગકા ભી જ્ઞાન હુઆ ન? ભાવગુણ કહા ન? (પહલે) ભાવગુણકે કારણસે વિકૃતપને (પરિણામ) ષટ્કારકસે હોતે હૈ, પણ (દૂસરે)

ભાવગુણકે કારણસે વિકૃત રહિત ઉસકા પરિણામ હૈ. વો ભાવગુણ, હોનેવાલા હોગા યે દૂસરા (ગુણ) હૈ. એક ભાવગુણ હૈ ઉસમેં (હોનેવાલી) પર્યાય હોગી યે દૂસરા (ગુણ) હૈ અને એક ભાવ(ગુણકા કાર્ય) વિકૃતિ રહિત ભાવ હૈ. દો ભાવગુણ હૈં ૪૭ (શક્તિ)મેં. સમજમેં આયા? તો દૂસરા ભાવ(ગુણ) એસા હૈ કિ દ્રષ્ટિ જબ દ્રવ્ય ઉપર ગઈ ને કમબદ્ધકા નિર્ણય હુઆ, તો રાગ હૈ તો રાગકા જ્ઞાન હુઆ એસા હૈ નહીં. રાગકા તો કર્તા(પના) આતા નહીં, પણ રાગકા જ્ઞાન હુઆ એસા ભી વ્યવહાર હૈ. યે અપને સ્વ-પરપ્રકાશકકા જ્ઞાન અપને પરિણામોંસે ઉત્પન્ન હોતા હૈ, યે રાગસે ને અજીવસે નહીં. વિશેષ કર્હેંગેં.

(પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ)